

De SROI van sport en bewegen in Amersfoort

Resultaten van een case study over de verhouding van kosten en opbrengsten

> Opdracht en aanpak

Rebel heeft samen met het Mulier Instituut in opdracht van Kenniscentrum Sport de Social Return On Investment (SROI) van sport en bewegen in Nederland zo goed mogelijk berekend. De SROI is een methode waarbij kosten en opbrengsten in kaart worden gebracht en tegen elkaar worden afgewogen. De SROI bevat alle effecten die er ontstaan in de maatschappij doordat men sport en beweegt. Daarbij is geprobeerd zoveel

mogelijk effecten in financiële termen uit te drukken.

Een groot aantal databronnen is gebruikt voor het onderzoek, waaronder een eerder onderzoek van Ecorys in opdracht van Kenniscentrum Sport. Een verantwoording van gebruikte bronnen en aannames is te vinden in een separate onderzoeksrapportage.

Landelijke trends...

Vergrijzing: het aandeel 65+ers neemt toe. Maatstaf 'grijze druk' (65+ t.o.v. 20-65) was in 2008 nog 24%, in 2018 is dit 32%.

Wijkgericht beleid: gemeentelijk sportbeleid is in belangrijke mate wijkgericht om recht te doen aan de verschillen in bevolkingscompositie.

Integraal beleid: de 'grenzen' tussen beleidsterreinen (bijv. sport en zorg) vervagen. Interventie uit ene domein moet andere domein ondersteunen.

Zitgedrag: NL is 'kampioen zitten'. Bewegen steeds minder vaak onderdeel van beroep, steeds meer lifestylekeuze.

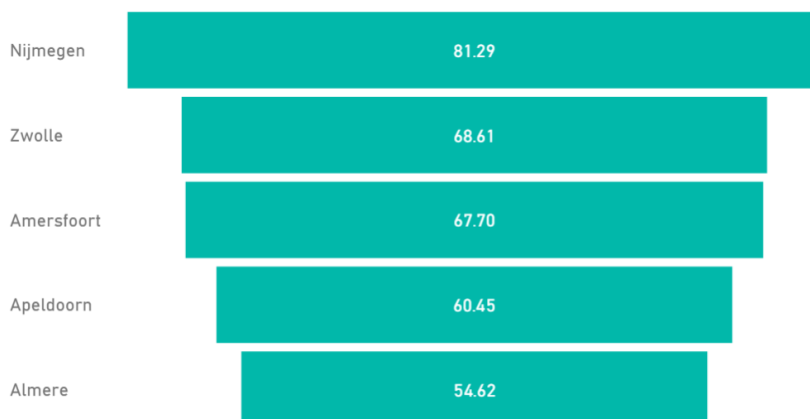
...zichtbaar in Amersfoort

De 'grijze druk' neemt in Amersfoort wel toe, maar blijft achter bij NL's gemiddelde. Was in 2008 19% en is in 2018 toegenomen tot 24%.

Amersfoort werkt ook wijkgericht, o.a. met doelstelling dat in 2018 minstens 66% van de 65+ers in elke wijk aan de beweegnorm moet voldoen.

Amersfoort streeft naar "sportinclusief denken" en zet daarmee in op een beweegvriendelijke buitenruimte voor bewoners.

Met beweeggrondjes, een fietsplan en een speelruimteplan stimuleert Amersfoort het dagelijks bewegen.

Gemeentelijke uitgaven aan sport en bewegen per inwoner (CBS, 2017)

> Observaties

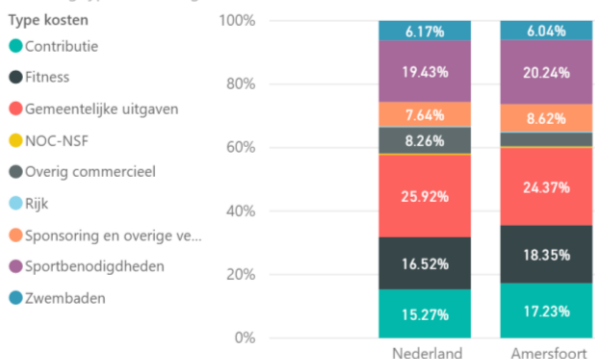
De gemeentelijke uitgaven per inwoner zijn in Amersfoort, met 68 euro, 10% hoger dan het landelijk gemiddelde van 61 euro (in 2017). Binnen dat budget geeft Amersfoort relatief veel geld uit aan accommodaties (10% meer).

Ten opzichte van vergelijkbare gemeenten zijn de uitgaven per inwoner in Amersfoort vrij gemiddeld (hoger dan Apeldoorn en Almere,

lager dan Nijmegen en Zwolle).

Amersfoort heeft een regionale functie qua gebruik van accommodaties. Omgekeerd maken Amersfoorters veel gebruik van de buitenruimte in andere gemeenten. Naast de gemeentelijke accommodaties wordt er in toenemende mate bij fitnessscholen gesport.

Verdeling type investeringen

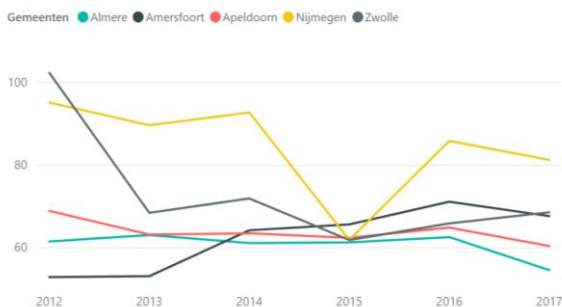

Omdat in Amersfoort relatief veel mensen aan fitness doen (zie volgende sheet), zijn ook de uitgaven aan commercieel sportaanbod hoger dan gemiddeld. Verhoudingsgewijs leidt dit ertoe dat de gemeentelijke investeringen een kleiner deel van het totaal aan uitgaven in de gemeente zijn (24%) en net iets onder het gemiddelde in Nederland liggen (26%).

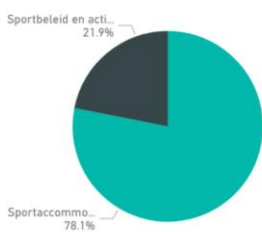
Indien we Amersfoort naast nabije gemeenten met een vergelijkbaar inwonertal zetten, valt op dat Amersfoort in de periode 2012-2017 per inwoner meer geld is gaan uitgeven, terwijl dat in andere gemeenten afnam. Een mogelijke verklaring is dat er in Amersfoort vóór 2012 is bezuinigd.

Met 68 euro per inwoner geeft Amersfoort (in 2017) meer uit dan Apeldoorn en Almere en minder dan Nijmegen en Zwolle.

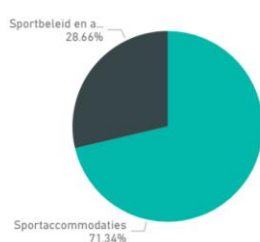
Uitgaven per inwoner (trend)

Kosten accommodaties en beleid: Amersfoort

Kosten accommodaties en beleid: Nederland

In Amersfoort worden in vergelijking met het Nederlands gemiddelde relatief veel uitgaven aan sportaccommodaties gedaan (78% om 71%). De aanwezigheid van accommodaties met een regionale functie is daar mogelijk debet aan. Ook is niet uit te sluiten dat dit historisch zo gegroeid is.

> Observaties

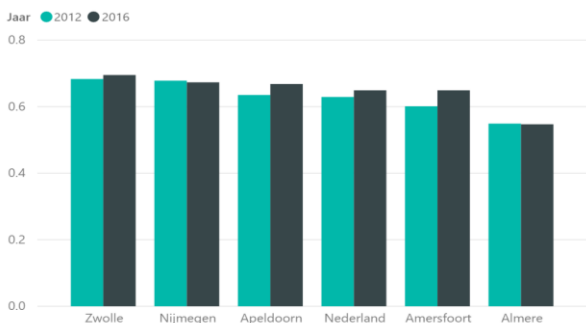
Amersfoort zit (in 2016) op het landelijk gemiddelde van inwoners dat aan de combinorm voldoet. Dit percentage is toegenomen tussen 2012 en 2016; in 2012 was het verschil tussen NL en Amersfoort groter.

In Amersfoort is in de afgelopen periode actief ingezet op het stimuleren van sport bij een aantal doelgroepen, zoals jongeren, ouderen

en mensen met een lichamelijke of verstandelijke beperking. Uit een eigen beleidsevaluatie in 2018 blijkt dat de gemeente hier vooruitgang mee weet te boeken.

Tegelijkertijd werkt de demografische trend van relatief minder vergrijzing ook positief op het aandeel dat voldoet aan de beweegnorm ten opzichte van het landelijk gemiddelde.

Voldoet aan combinorm (2012 en 2016)

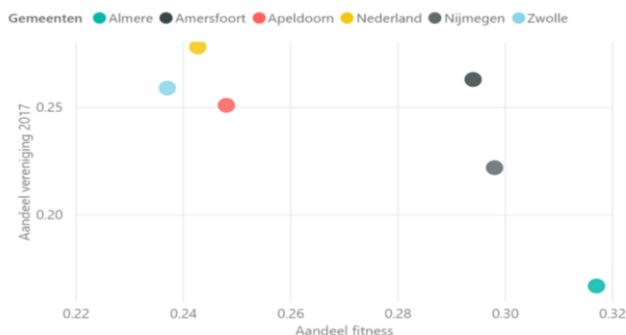
In 2016 lag het aandeel inwoners dat aan de combinorm voldeed op het landelijk gemiddelde (65%). Vergeleken met gemeenten met gelijke bevolkingsomvang is het aandeel in Amersfoort iets lager (met uitzondering van Almere).

In Amersfoort is, net als in NL en in de meeste gemeenten met gelijke omvang, het aandeel mensen dat voldoet aan de combinorm gegroeid. In Amersfoort was die groei relatief groot.

Het deel van de inwoners van Amersfoort dat lid is van een sportvereniging is vrij vergelijkbaar met Nederland en bijvoorbeeld Apeldoorn en Zwolle.

Wat betreft de deelname aan fitness is er een opvallend verschil: de fitnessparticipatie is in Amersfoort (29%) veel hoger dan in Nederland (24%) en dan in Apeldoorn en Zwolle.

Aandeel fitness en aandeel verenigingslid

Beweegvriendelijke omgeving

Gemeenten	KI BVO	Aantal sport- en speelplekken	Buitengebied	Dichtheid sportaccommodaties	Nabijheid	Sport-, speel- en beweegruimte
Zwolle	3.07		2.25	1.50	4.00	4.33
Apeldoorn	2.99		2.25	5.00	2.00	3.67
Almere	2.72		2.50	2.50	1.00	4.33
Nederland	2.66		1.83	2.55	2.85	2.89
Amersfoort	2.26		2.25	2.00	2.00	4.33
Nijmegen	1.99		2.25	1.00	1.00	4.67

Amersfoort had in 2018 geen bijzonder hoge score op de kernindicator 'beweegvriendelijke omgeving' (2.26), en deze ligt iets lager dan het landelijk gemiddelde (2.66). Opvallend is de wat lage dichtheid in accommodaties terwijl de gemeente Amersfoort hier relatief veel aan besteedt.*

* Dichtheid = sportaccommodaties per 10.000 inwoners. Nabijheid = gemiddelde afstand naar de dichtstbijzijnde dagelijks/wekelijks gebruikte voorzieningen. Routes = paden, in strekkende meters per 10.000 inwoners. Sport-, speel- en beweegruimte = oppervlaktes, overwegend in de openbare ruimte, die, hoewel daar niet of nauwelijks specifiek voor ingericht, toch gelegenheid bieden voor deze vormen van medegebruik.

> Observaties

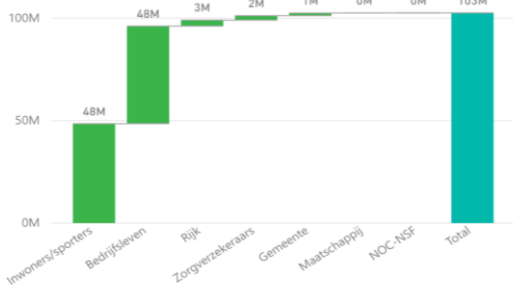
De opbrengsten van sport en bewegen komen voor het overgrote deel terecht bij het bedrijfsleven (werkgevers die profiteren van minder ziekteverzuim en hogere productiviteit) en bij de mensen zelf.

De gemeente is wel een belangrijke bron voor investeringen in sport en bewegen maar profiteert hier in directe zin weinig van.

Indirect profiteert de gemeente wel mee doordat bewoners en bedrijven belasting betalen.

Daarnaast verwacht Amersfoort dat fitte burgers beter in staat zijn om een maatschappelijke bijdrage te leveren, waarmee een positief effect kan ontstaan in bijvoorbeeld het sociaal domein.

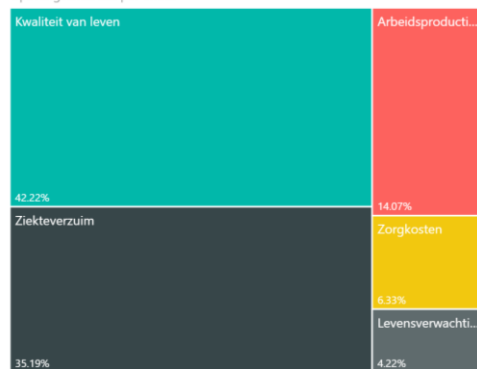
Opbrengstentotaal per stakeholder

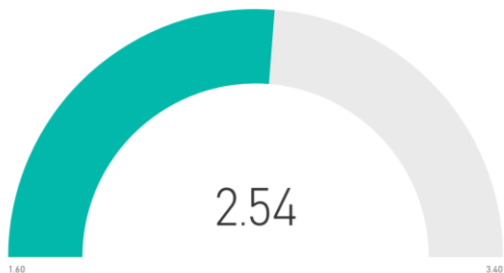
Bijna de helft van de opbrengsten komen bij het bedrijfsleven terecht. Dat sporten en bewegen ook een investering in de persoonlijke sfeer is, blijkt uit het feit dat een even groot deel van de baten ten goede komen aan de bevolking zelf. Daar zijn niet-gewaardeerde effecten, zoals sociaal kapitaal en plezier, niet in meegenomen. Relatief weinig opbrengsten vallen bij andere actoren, zoals de gemeente, de Rijksoverheid en zorgverzekeraars.

Het gros van de maatschappelijke opbrengsten door sport en bewegen (84%) ontstaat door een verlaging van ziekte (84%) ontstaat door een verlaging van ziekte en kwalen. Dat zorgt voor minder ziekteverzuim en zorgkosten, en voor een hogere levensverwachting en een hogere kwaliteit van leven. Een ander aanzienlijk effect is een verhoogde arbeidsproductiviteit. Daarmee vallen de opbrengsten maar beperkt bij de gemeente, maar wel voor een groot deel binnen de gemeente.

Opbrengstentotaal per effect

SROI Amersfoort

De SROI van sport en bewegen in Amersfoort wordt geschat op 2,54. Dit betekent dat de opbrengsten van sport en bewegen 2,54 keer zo hoog zijn als de investeringen.

De SROI in Amersfoort is vergelijkbaar met die van Nederland (2,51, met een bandbreedte van 1,60-3,40) en 'peer group' gemeenten, die vergelijkbare sociaaleconomische kenmerken* hebben (schommelend tussen 2,40 en 2,60, afhankelijk van de gekozen peer group).

* Deze kenmerken zijn: besteedbaar inkomen, % hoogopgeleiden (hbo en wo), grijze druk (65+ers t.o.v. 20-65 jarigen), % migranten en inwoners per km².

> Observaties

Amersfoort heeft als doel om zo veel mogelijk inwoners voldoende te laten sporten en bewegen. De vraag is hoe daarvoor het gemeentelijk budget zo effectief mogelijk ingezet kan worden. Het gemeentelijk budget is op te splitsen in accommodaties en stimulering. Daarnaast zijn er in toenemende mate andere (private) partijen die invulling geven aan sport en bewegen in de gemeente.

De gemeente geeft een relatief groot deel

van haar budget uit aan accommodaties. Mogelijk is de effectiviteit van de gemeente in het bereiken van een meer sporten en bewegen te verbeteren door het flexibiliseren van het sportbudget: (relatief) minder uitgeven aan accommodaties en meer aan bewegen in de buitenruimte, samenwerken met private partners en inzet op effectieve interventies. Met de groei van de bevolking zou dit gerealiseerd kunnen worden door de kosten voor accommodaties minder dan evenredig mee te laten stijgen.

Amersfoort heeft de afgelopen jaren ingezet op het verhogen van het aandeel ouderen dat voldoet aan de beweegnorm. Daarbij is ingezet op 5 wijken waar de beweegnorm beneden het Amersfoortse gemiddelde lag (destijds 66%). Dit leidt op wijkniveau tot verbeteringen maar we zien dit ook terug in het stedelijke cijfers. Amersfoort scoort in 2016 hoog op % 65+ers dat aan de NNGB voldoet. We zien bij de groep 65+ers dat er tussen 2012 en 2016 sprake was van een stijging (van 66% naar 73%). Ter vergelijking: de gemiddelde stijging in NL was van 68% naar 72%.

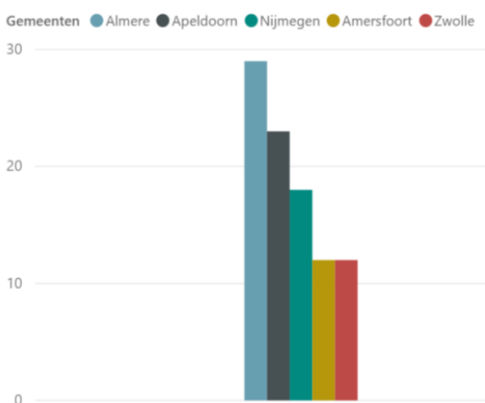
Sportstimulering

... via effectieve interventies

Amersfoort paste bij ouderen onder andere de bewezen effectieve interventie 'Sociaal Vitaal' toe*. Deze interventie kent relatief hoge investeringskosten (circa 40.000 euro) voor een groep van 30 personen. Deze groep wordt vooraf geselecteerd op basis van behoefte aan zowel bewegen als sociaal netwerk. In Amersfoort wordt de interventie betaald met middelen uit het sociaal domein. De effecten bestaan uit een toename van ouderen die voldoen aan de beweegnorm, maar ook uit een afname van eenzaamheid. Tijdens de interventie wordt ingezet op een structureel effect omdat de groep wordt gestimuleerd om na het eerste jaar met begeleiding zelfstandig verder te gaan.

Aantal fitnessvestigingen

De gemeente Amersfoort telt 12 vestigingen van fitnesscentra. In vergelijking met gemeenten met dezelfde bevolkingsomvang zijn dat er relatief weinig. Almere telt er bijvoorbeeld 29. Toch zien we dat inwoners van Amersfoort een relatief hoge fitnessdeelname hebben. Mogelijk hebben fitnesscentra in Amersfoort een grote capaciteit.

Uit de vrijetijdsmonitor van Amersfoort blijkt dat er sprake is van een toenemende tevredenheid van haar inwoners met het aanbod van sportieve en recreatieve mogelijkheden in en rond Amersfoort: van 73% in 2010 naar 76% in 2014.

* <https://www.allesoversport.nl/artikel/sociaal-vitaal-geeft-ouderen-veerkracht>